

Civilutskottets betänkande 2025/26:CU42

Riksrevisionens rapport om statens insatser vid hantering av dödsbon

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Riksrevisionen har granskat om statens insatser i samband med utredning, förvaltning och skifte av dödsbon är tillräckliga och effektiva. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att se över de nuvarande regelverken för utredning, förvaltning och skifte av dödsbon i deras helhet i syfte att möjliggöra en snabb och smidig hantering av dödsbon som samtidigt värnar om de berördas intressen. Riksrevisionen rekommenderar vidare regeringen att göra det möjligt att lämna in bouppteckningar elektroniskt.

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och instämmer i flera av Riksrevisionens iakttagelser och bedömningar, bl.a. att bouppteckningar bör kunna lämnas in elektroniskt. Inom Regeringskansliet bereds vidare förslag om moderniseringar av viktiga delar av ärvdabalken. Med skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Behandlade förslag

Skrivelse 2025/26:111 Riksrevisionens rapport om statens insatser vid hantering av dödsbon – utredning, förvaltning och skifte.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Riksrevisionens rapport om statens insatser vid hantering av dödsbon	5
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	12
Skrivelsen	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om statens insatser vid hantering av dödsbon

Riksdagen lägger skrivelse 2025/26:111 till handlingarna.

Stockholm den 14 april 2026

På civilutskottets vägnar

Mikael Eskilandersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mikael Eskilandersson (SD), Joakim Järrebring (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Lars Beckman (M), Denis Begic (S), Anna-Belle Strömberg (S), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Amanda Palmstierna (MP), Mats Persson (L), Markus Kallifatides (S), Ludvig Ceimertz (M), Sara Gille (SD), Andreas Lennkvist Manriquez (V) och Magnus Oscarsson (KD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2025/26:111 Riksrevisionens rapport om statens insatser vid hantering av dödsbon – utredning, förvaltning och skifte. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer till regeringen som Riksrevisionen har gjort i rapporten Statens insatser vid hantering av dödsbon – utredning, förvaltning och skifte (RiR 2025:23).

Riksdagen överlämnade rapporten till regeringen den 7 oktober 2025. Riksrevisionsdirektör Claudia Gardberg Morner med medarbetare presenterade granskningsrapporten vid utskottssammanträdet den 6 november 2025. Regeringen återkom till riksdagen med ovannämnda skrivelse den 3 februari 2026.

Ingen motion har väckts med anledning av skrivelsen.

Utskottet har tagit emot skrivelser från allmänheten i ärendet.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om statens insatser vid hantering av dödsbon

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Riksrevisionens granskning

Bakgrund

När en person avlider lämnar den efter sig tillgångar och skulder i ett dödsbo. En s.k. boutredning behöver genomföras för att identifiera vilka som är dödsbodelägare och har rätt till arv från den avlidna samt för att dokumentera den avlidnas tillgångar och skulder. Denna utredning resulterar i en bouppteckning som ska kontrolleras och registreras av Skatteverket. Därefter förvaltas dödsboets tillgångar fram till att dödsboet avvecklas genom att arvet skiftas. Utredningen, förvaltningen och skiftet kan göras av dödsbodelägarna själva, av en boutredningsman utsedd av tingsrätten eller, i de fall Allmänna arvsfonden är arvinge, av en god man utsedd av Kammarkollegiet. Det är även vanligt att dödsbodelägare anlitar någon för att ta hand om dödsboet. Det är viktigt att hanteringen av dödsbon fungerar väl eftersom det är en medborgarnära företeelse som i princip alla kommer att behöva hantera under sitt liv. Konsekvenserna och kostnaderna för berörda aktörer riskerar att bli betydande om de statliga insatserna brister. Riksrevisionen har därför granskat om de statliga insatserna i samband med utredning, förvaltning och skifte av dödsbon är tillräckliga och effektiva.

Övergripande revisionsfråga

Riksrevisionen har granskat om statens insatser i samband med utredning, förvaltning och skifte av dödsbon är tillräckliga och effektiva.

Granskningen bygger på följande delfrågor:

- Handlägger Skatteverket bouppteckningar på ett effektivt sätt?
- Utser och kontrollerar tingsrätterna boutredningsmän och skiftesmän på ett effektivt sätt?
- Utser och kontrollerar Kammarkollegiet gode män på ett effektivt sätt?
- Har regeringen säkerställt en tillräcklig reglering vid köp av tjänster som innefattar att utreda, förvalta och skifta dödsbon?

Riksrevisionen har valt att avgränsa sin granskning och inte tagit med två delar i Kammarkollegiets arbete som är närliggande till myndighetens arbete med

att utse gode män för att förvalta och avveckla dödsbon. De två delarna är att granska testamenten när Allmänna arvsfonden är legal arvinge och att handlägga frågor om arvsavstående.

Övergripande slutsats

Riksrevisionens övergripande slutsats är att Skatteverkets, tingsrätternas och Kammarkollegiets insatser i samband med utredning, förvaltning och skifte av dödsbon i stora delar är effektiva utifrån de regelverk som finns, även om det finns utrymme för ytterligare effektiviseringar. Riksrevisionen bedömer samtidigt att nuvarande regelverk inte är tillräckliga för att dödsbon ska kunna hanteras effektivt. Regelverken är dessutom gamla och i stora delar svåra för dödsbodelägare att förstå.

Skatteverkets handläggningstider var långa onödigt länge

Skatteverket handlägger bouppteckningar på ett i huvudsak effektivt sätt, men verksamheten har inte varit rustad för att hantera större förändringar i inflöde och resurser. Det ledde till alltför långa handläggningstider under perioden 2020–2024. Skatteverket utgick ifrån att ökningen i antalet inkomna bouppteckningar 2020 var tillfällig och kopplad till covid-19-pandemin och vidtog därför åtgärder senare än vad som hade varit möjligt. Riksrevisionen bedömer att om Skatteverket planerat sin verksamhet utifrån prognoser över framtida dödsfall hade de haft skäl att vidta åtgärderna tidigare, och de långa handläggningstiderna hade sannolikt kunnat minska snabbare. Därutöver bedömer Riksrevisionen att Skatteverkets förslag om att göra det möjligt att lämna in bouppteckningar elektroniskt bör genomföras.

Tingsrätterna saknar tillräcklig information och insyn

Tingsrätterna utser och kontrollerar boutredningsmän och skiftesmän på ett i huvudsak rimligt sätt utifrån gällande regelverk. Däremot bedömer Riksrevisionen att tingsrätterna saknar tillräcklig information för att kunna förordna boutredningsmän utifrån särskilda kvalifikationskrav. Tingsrätternas tillsyn över och kontroll av boutredningsmännens förvaltning är begränsad. Förklaringar till det är att lagstiftningen till stor del bygger på att medborgarna själva ska ha tillräcklig kunskap om möjligheterna till kontroll och att tingsrätterna saknar den insyn i boutredningsmannens förvaltning som krävs för att kunna ta egna initiativ. Detta innebär att det i dag saknas en samlad bild av hur boutredningsmän generellt utför sina uppdrag, hur lång tid uppdragen tar och vilka ersättningar som betalas ut.

Kammarkollegiets förordnanden är inte transparenta och kontrollen inte resurseffektiv

Kammarkollegiet utser och kontrollerar gode män på ett i flera delar effektivt sätt. Det finns samtidigt vissa brister som påverkar verksamhetens effektivitet

negativt. Kammarkollegiets förordnanden är koncentrerade till ett fåtal gode män trots att Kammarkollegiet har en lång lista på kvalificerade och intresserade kandidater att välja ifrån, och det framgår inte varför vissa gode män har förordnats. Vidare bedömer Riksrevisionen att de resurser Kammarkollegiet lägger på kontroll inte används på ett effektivt sätt. Kammarkollegiets heltäckande kontroll av vissa delar av den gode mannens ekonomiska redovisning är mycket tidskrävande, medan kontrollen av den gode mannens tidsredovisning är alltför begränsad.

Dödsbon har inte tillräckligt skydd vid köp av tjänster

Riksrevisionens bedömning är att regeringen inte har säkerställt att det finns en tillräcklig reglering vid köp av tjänster som innefattar att utreda, förvalta och skifta dödsbon. Den reglering som finns att tillgå värnar inte i tillräcklig utsträckning dödsbodelägars och borgenärs rättigheter och intressen vid köp av sådana tjänster. Dödsbon har inte heller en tillräcklig möjlighet att klaga och få sin sak prövad till en rimlig kostnad om missnöje uppstår. Detta beror på att dödsbon har begränsade möjligheter till alternativ tvistlösning.

Regelverken är gamla och svåra att förstå

Riksrevisionen bedömer att regelverken för utredning, förvaltning och skifte av dödsbon är gamla och svåra för dödsbodelägare att förstå. Regelverkens utformning utgår från att dödsbodelägare har juridisk kompetens inom området, medan dödsbodelägare i realiteten är privatpersoner utan närmare kunskap och erfarenhet av dödsbohantering. Exempel på detta är att Skatteverket i sin handläggning utgår från att bouppteckningen är korrekt förrättad, och när en boutredningsman förordnats av tingsrätten är det i praktiken upp till dödsbodelägarna att granska och ta initiativ till kontroll och tillsyn av boutredningsmannens förvaltning.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till regeringen:

- Se över de nuvarande regelverken för utredning, förvaltning och skifte av dödsbon i deras helhet i syfte att möjliggöra en snabb och smidig hantering av dödsbon som samtidigt värnar om de berördas intressen. I översynen bör bl.a. följande ingå:
 - hur kontrollen av och tillsynen över boutredningsmännens förvaltning kan utformas och organiseras för att bli mer effektiv
 - hur reglering för dödsbons köp av tjänster som innefattar utredning, förvaltning och skifte av dödsbon kan stärkas, t.ex. genom särskilda kvalifikationskrav och en uttrycklig ersättningsskyldighet för de som utför tjänsterna
 - hur dödsbon kan få större möjligheter till alternativ tvistlösning vid tvister om varor och tjänster

- Vidta nödvändiga åtgärder för att göra det möjligt att lämna in bouppteckningar elektroniskt.

Riksrevisionen lämnar också följande rekommendationer till Skatteverket:

- Förbättra planeringen av verksamheten i relation till det förväntade inflödet av bouppteckningar, t.ex. genom att följa prognoserna över framtida dödsfall.

Dessutom lämnar Riksrevisionen följande rekommendationer till tingsrätterna:

- Se till att ta in den information som krävs för att kunna utse en boudredningsman som har den kompetens och erfarenhet som dödsboet kräver. Det kan t.ex. handla om att tydligt efterfråga information om dödsboet i samband med ansökan.

Slutligen lämnar Riksrevisionen följande rekommendationer till Kammarkollegiet:

- Se till att förordnandeprocessen blir transparent, saklig och opartisk genom att tydligt motivera varför en viss god man förordnas.
- Se över hur resurserna för kontroll av de gode männens förvaltning kan användas mer effektivt så att de gör mer nytta, t.ex. genom att införa riskbaserade stickprovskontroller i delar av den ekonomiska redovisningen och stärka kontrollen av de gode männens tidredovisning.

Regeringens skrivelse

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen instämmer i flera av Riksrevisionens iakttagelser och bedömningar. Det stämmer att regelverket är gammalt, och regeringen delar Riksrevisionens uppfattning att det kan vara svårt för enskilda dödsbodelägare att förstå regelverket.

Vidare anser även regeringen att reglerna i ärvdabalken behöver moderniseras och förenklas. Regeringen tillsatte därför i februari 2024 en utredning med uppdrag att se över reglerna om arv och testamente i ärvdabalken för att anpassa dessa till den digitala och ekonomiska samhällsutvecklingen och till hur människor bildar familj i dag (Ju 2024:05). Syftet var att åstadkomma en modern, tydlig och trygg arvs- och testamentsrätt. I utredningens uppdrag ingick att analysera och beakta flera av de omständigheter som Riksrevisionen pekar på i sin granskning, som exempelvis ändrade familjeförhållanden och ökad internationalisering. Utredningen överlämnade nyligen sitt betänkande, som nu bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen framhåller att samtidigt som det kan konstateras att delar av ärvdabalken är i behov av modernisering, är regelverket om utredning, förvaltning och skifte av dödsbon väl inarbetat och att det inte är tydligt utifrån Riksrevisionens granskning i vilka delar regelverket på ett mer generellt plan

brister. När det gäller de tre frågor som enligt Riksrevisionen bör ingå i en översyn gör regeringen följande bedömning.

Regeringen anför att det inte genom Riksrevisionens granskning eller på något annat sätt har framkommit att det på ett mer systematiskt sätt finns brister i boutredningsmännens arbete. Mot denna bakgrund anser regeringen att det för närvarande inte finns skäl att se över hur kontrollen av och tillsynen över boutredningsmännens förvaltning kan utformas och organiseras för att bli mer effektiv.

Regeringen bedömer vidare att det för närvarande inte finns skäl att överväga hur man kan stärka regleringen av dödsbonds köp av tjänster som innefattar utredning, förvaltning och skifte av dödsbon, exempelvis genom särskilda kvalifikationskrav och en uttrycklig ersättningsskyldighet för de som utför tjänsterna. Regeringen avser dock att följa frågan noggrant och nämner i detta sammanhang att avsikten är att det i dödsboets namn endast ska utföras sådana rättshandlingar som ytterst har till syfte att vara ett led i avvecklingen av boet, dvs. någon varaktig ekonomisk verksamhet är inte avsedd. Vidare framhåller regeringen bl.a. att den arbetar brett för att minska förekomsten av bedrägerier, att det inte är ovanligt att det saknas lagstadgade kvalifikationskrav och specifika ersättningsregler för utförare av en viss tjänst, att utredning, förvaltning och skifte av dödsbo är en angelägenhet som dödsbodelägarna själva har stor möjlighet att råda över, att det finns privata aktörer som reglerar vissa utövare av den aktuella typen av tjänster och att vissa lagstadgade kvalifikationskrav gäller om en dödsbodelägare väljer att ansöka om en boutredningsman.

Konsumenters möjlighet att använda sig av alternativ tvistlösning regleras i stor utsträckning av EU-rätten. Dödsbon är inte konsumenter i regleringens mening, och någon skyldighet att tillhandahålla alternativ tvistlösning för dödsbon följer inte av det s.k. tvistlösningsdirektivet.¹ Under en period prövade Allmänna reklamationsnämnden (ARN) även tvister som anmälts av ett dödsbo. För att effektivisera nämndens verksamhet begränsades möjligheten till sådan prövning genom en förordningsändring som trädde i kraft i mars 2022. Det går dock fortfarande att få en tvist om köp av en begravnings-tjänst prövad, om tjänsten är köpt av någon som inte är medlem i Sveriges Begravningsbyråers Förbund (SBF). Om tjänsten är köpt av en medlem i SBF finns möjligheten att få frågan prövad av organisationens reklamationsnämnd. Regeringen bedömer att det i dagsläget inte finns skäl att åter utvidga möjligheten att pröva tvister vid ARN på det sätt som Riksrevisionen rekommenderar.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att det bör införas en möjlighet att lämna in bouppteckningar elektroniskt. I enlighet med Riksrevisionens rekommendation har regeringen nyligen beslutat om en proposition med förslag om att införa en sådan möjlighet.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU av den 21 maj 2013 om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens rekommendationer

Regeringen beslutade i november 2025 om propositionen Elektronisk inlämning av bouppteckningar (prop. 2025/26:46). Genom förslagen i den blir det enligt regeringen möjligt att lämna in bouppteckningar och dödsboanmälningar elektroniskt till Skatteverket. Möjligheten att lämna in handlingarna elektroniskt kan förväntas göra det enklare och minska kostnaderna för privatpersoner och professionella aktörer samtidigt som Skatteverket kan arbeta mer effektivt.

Inom Regeringskansliet bereds vidare förslagen i betänkandet Nya regler om arv och testamente – bland annat ett testamentsregister i offentlig regi och ett stärkt skydd för efterlevande sambor (SOU 2025:91). I betänkandet lämnas ett flertal förslag på modernare regler om arv och testamente. Dessutom görs en språklig översyn med inriktning på förenkla och modernisera bestämmelserna om utredning, förvaltning och skifte av dödsbon. Betänkandet har remitterats och remisstiden löpte ut i januari 2026. Regeringen kommer att återkomma till riksdagen när beredningen är avslutad.

Regeringen avser vidare att noga följa utvecklingen i de frågor som Riksrevisionen lyfter i sin granskning.

I och med skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är färdigbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Liksom regeringen instämmer utskottet i flera av Riksrevisionens iakttagelser och bedömningar, bl.a. att regelverket är gammalt och att det kan vara svårt för den enskilde att sätta sig in i det. Riksrevisionen har rekommenderat regeringen att se över de nuvarande regelverken för utredning, förvaltning och skifte av dödsbon och vidta nödvändiga åtgärder för att göra det möjligt att lämna in bouppteckningar elektroniskt.

När det gäller en översyn av regelverket konstaterar utskottet att det i betänkandet Nya regler om arv och testamente – bland annat ett testamentsregister i offentlig regi och ett stärkt skydd för efterlevande sambor (SOU 2025:91) lämnas flera förslag på modernare regler om arv och testamente, liksom språkliga förenklingar och moderniseringar av bl.a. bestämmelserna om utredning, förvaltning och skifte av dödsbon. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Riksdagen beslutade i mars 2026 om lagändringar som gör det möjligt att lämna in bouppteckningar och dödsboanmälningar elektroniskt (prop. 2025/26:46, bet. 2025/26:CU21, rskr. 2025/26:176). Därigenom blir processen enklare och billigare både för de som ska upprätta och lämna in handlingarna och för Skatteverket. I denna del har regeringen således redan vidtagit de åtgärder som Riksrevisionen rekommenderat.

Ingen motion har väckts med anledning av skrivelsen. Utskottet noterar att regeringen avser att noga följa utvecklingen i de frågor som Riksrevisionen lyfter fram i sin granskning.

Utskottet föreslår mot denna bakgrund att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2025/26:111 Riksrevisionens rapport om statens insatser vid hantering av dödsbon – utredning, förvaltning och skifte.